

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 418/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou JUDr. Júliou Čechovou, Letná 45, Spišská Nová Ves, proti uzneseniam Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 7 C 12/2020 z 24. februára 2023 a 26. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. júna 2023 domáhajú vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 12/2020 z 24. februára 2023 (ďalej aj „uznesenie vydané vyššou súdnou úradníčkou“) a 26. apríla 2023 (ďalej aj „uznesenie vydané sudkyňou“; spolu ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“). Navrhujú, aby ústavný súd napadnuté uznesenie vydané sudkyňou zrušil, vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a sťažovateľom priznal náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 12/2020 okresný súd rozsudkom z 21. marca 2022 uložil sťažovateľke povinnosť zdržať sa konania, ktorým neoprávnene zasahuje do vlastníckeho práva žalobcov v 1. až 9., 11., 13. až 21. rade ako vlastníkov pozemku (špecifikovaného vo výroku) spočívajúceho v státi motorovými vozidlami v jej vlastníctve na uvedenom pozemku žalobcov (výrok I), žalobu proti sťažovateľovi zamietol (výrok II), konanie o nároku žalobcov v 10. a 12. rade zastavil (výrok III), žalobcom v 1. až 9., 11., 13. až 21. rade priznal právo na náhradu trov konania proti sťažovateľke v rozsahu 100 %, o ktorých výške súd

rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (výrok IV), a sťažovateľovi priznal právo na náhradu trov konania proti žalobcom v 1. až 9., 11., 13. až 21. rade v rozsahu 100 %, o ktorých výške súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (výrok V). O podaných odvolaniach proti rozsudku okresného súdu z 21. marca 2022 (v spojení s doplnčacím rozsudkom z 29. júla 2022) rozhodol Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 6 Co 158/2022 z 15. novembra 2022 právoplatným 10. decembra 2022, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu z 21. marca 2022 (v spojení s doplnčacím rozsudkom z 29. júla 2022) tak, že sťažovatelia sú povinní zdržať sa konania, ktorým neoprávnene zasahujú do vlastníckeho práva žalobcov v 1. až 9., 11., 13. až 21. rade ako vlastníkov pozemku (špecifikovaného vo výroku) spočívajúceho v státi motorovými vozidlami vo vlastníctve sťažovateľov na uvedenom pozemku žalobcov, zrušil rozsudok vo výroku III o zastavení konania o nároku žalobcu v 10. rade, odmietol odvolanie proti rozsudku vo výroku III o zastavení konania o nároku žalobcu v 12. rade, žalobcom v 1. až 9., 11., 13. až 21. rade priznal proti sťažovateľom nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu a sťažovateľom proti žalobcovi v 12. rade nárok na náhradu trov konania nepriznal.

3. Okresný súd napadnutým uznesením z 24. februára 2023 vydaným vyššou súdnou úradníčkou zaviazal sťažovateľov povinnosťou nahradiť žalobcom v 1. až 9., 11. a 13. až 21. rade spoločne a nerozdielne trovy konania vo výške 13 631,79 eur. Proti tomuto uzneseniu podali sťažovatelia sťažnosť, v ktorej okrem iného namietali *„priznanie trov konania pre každého žalobcu zvlášť, pretože z povahy sporu je zrejmé, že všetky úkony boli robené spoločne, k spoločnému pozemku, ako keby pre jedného žalobcu, a preto je irelevantné koľko žalobcov vystupovalo v spore“*. Okresný súd napadnutým uznesením vydaným sudkyňou 26. apríla 2023 ich sťažnosť ako nedôvodnú zamietol. Pri stanovení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vychádzal okresný súd zo skutočnosti, že v predmetnom konaní ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, preto pri svojom rozhodovaní aplikoval § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a teda základnú sadzbu tarifnej odmeny znížil o 50 %.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia považujú napadnuté uznesenie vydané sudkyňou, ktorým bola ich sťažnosť zamietnutá, za neudržateľné a porušujúce ich právo na spravodlivý proces v takej intenzite, ktorá závažne porušuje princíp právnej istoty sporovej strany. Okresný súd sa podľa ich názoru nezaoberal dôvodmi sťažnosti a odôvodnenie napadnutého uznesenia vydaného sudkyňou je len formálnou rekapituláciou dôvodov sťažnosťou napadnutého rozhodnutia, pričom len stroho reaguje na v sťažnosti namietanú skutočnosť, že v tomto prípade sa na žalobcov malo hľadieť ako na jedného, keďže ich úkony boli robené spoločne, a nie zvlášť. Uvádzajú, že *„v tomto prípade boli žalobcovia spoluvlastníci predmetného pozemku a od žalovaných sa domáhali zdržania sa parkovania svojimi motorovými vozidlami na predmetnom pozemku. V celom konaní vystupovali títo žalobcovia jednotne teda ako jedna osoba, pričom sa dožadovali spoločného práva – zdržania sa konania zo strany žalovaných. Okrem toho, že sú žalobcovia spoluvlastníkmi predmetného pozemku, tvoria aj spoločenstvo vlastníkov bytov vo vedľajšom bytovom dome [REDAKOVANÉ] a takto aj vystupovali v prebiehajúcom súdnom konaní. Z uvedených dôvodov je nevyhnutné*

na žalobcov hľadieť ako na nerozlučné procesné spoločenstvo.“. Ak robí advokát určitý úkon v mene viacerých spoločníkov v nerozlučnom spoločenstve, má sa to považovať stále za jeden úkon, a nie za úkon spoločný v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky, ako to nesprávne aplikoval okresný súd.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľov, že okresný súd v napadnutých rozhodnutiach pri rozhodovaní o výške trov konania nesprávne aplikoval § 13 ods. 2 vyhlášky.

III.1. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy, základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením z 24. februára 2023 vydaným vyššou súdnou úradníčkou:

6. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

7. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

8. Vo vzťahu k namietanému uzneseniu vydanému vyššou súdnou úradníčkou 24. februára 2023 ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť pre nedostatok svojej právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), keďže rozhodnutie vyššej súdnej úradníčky preskúmal okresný súd (sudkyňa), ktorý rozhodol napadnutým uznesením z 26. apríla 2023.

III.2. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy, základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením z 26. apríla 2023 vydaným sudkyňou:

9. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou, resp. dohovorom zaručených práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd (aj vo svojej doterajšej judikatúre) zdržanlivý, vychádzajúc z toho, že problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne (porovnaj m. m. IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, IV. ÚS 583/2018). To však ale neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Otázka náhrady trov konania

dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepriateho formalizmu), či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia.

10. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

11. Právna úprava § 13 ods. 2 vyhlášky pri výpočte odmeny advokáta výslovne nerozlišuje medzi samostatným a nerozlučným spoločenstvom účastníkov.

12. V jednej línii rozhodovacej činnosti všeobecných súdov pri rozhodovaní o výške náhrady trov právneho zastúpenia, ktorú ústavný súd identifikoval, všeobecné súdy priznávajú náhradu trov právneho zastúpenia aplikovaním § 13 ods. 2 vyhlášky vo výške zníženej základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorú následne vynásobia počtom zastúpených osôb bez toho, aby sa zaoberali povahou spoločenstva týchto účastníkov (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 222/2012, uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17 Co 931/2014 zo 16. decembra 2015). V uznesení č. k. 3 M Cdo 1/2011 z 20. septembra 2012 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že nepovažuje skutočnosť, či išlo o účastníkov, ktorých procesné postavenie malo povahu nerozlučného procesného spoločenstva alebo samostatného procesného spoločenstva, za relevantnú, a to z toho dôvodu, že trovy svojho zastupovania si hradí každý účastník sám, a to bez ohľadu na povahu procesného spoločenstva, v ktorom vystupuje (m. m. I. ÚS 339/2019).

13. V rozhodovacej činnosti všeobecných súdov sa však objavuje aj prístup, na ktorý poukazujú sťažovatelia v ústavnej sťažnosti. V týchto prípadoch všeobecné súdy nepovažovali úkony právnej služby advokáta za spoločné úkony v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky v prípadoch nerozlučného spoločenstva účastníkov. Pri nerozlučnom spoločenstve platia úkony jedného zo spoločníkov aj pre ostatných spoločníkov, ide o také spoločné práva a povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na každého, kto vystupuje na strane žalobcu alebo žalovaného, rozhoduje sa o nich v jednom výroku, ktorý vyznieva proti všetkým nerozlučným spoločníkom rovnako (priaznivo alebo nepriaznivo). Podľa tejto judikatúry aj keď advokát robí určitý úkon v mene viacerých spoločníkov v nerozlučnom spoločenstve, má sa považovať stále za jeden úkon, a nie za úkon spoločný (uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017, uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 5 Co72/2013 z 30. apríla 2013). Uvedený postup všeobecného súdu pri výpočte trov právneho zastúpenia potvrdil aj ústavný súd, keď v uznesení č. k. II. ÚS 455/2011-7 zo 6. októbra 2011 preskúmal napadnuté uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Co 153/2010-175 z 13. apríla 2011, v ktorom Krajský súd v Prešove vychádzal z rovnakého právneho záveru, že ustanovenie § 13 ods. 2 vyhlášky sa nevzťahuje na nerozlučné spoločenstvo, ale len na spoločenstvo samostatné. Krajský súd uviedol, že žalovaní v posudzovanej veci vystupovali v nerozlučnom spoločenstve, a preto ak advokát robil určitý úkon v mene žalovaných, je potrebné ho považovať za jeden úkon, a nie za úkon spoločný. Ústavný súd v tomto prípade ústavnú sťažnosť uznesením č. k. II. ÚS 455/2011-7 zo 6. októbra 2011 odmietol ako zjavne neopodstatnenú, keďže dospel k záveru, že uvedený výklad ustanovení právnych predpisov zo strany všeobecného súdu nemožno označiť za ústavne nekonformný alebo nezodpovedajúci dikcii aplikovaných zákonných ustanovení (m. m. I. ÚS 339/2019).

14. Ústavný súd považuje v tejto súvislosti za potrebné zdôrazniť, že z ústavnoprávneho hľadiska odrážajúceho požiadavky základného práva na súdnu ochranu môžu v určitých prípadoch popri sebe obstať dokonca aj dve rozhodnutia všeobecného súdu vyhodnocujúce parciálnu procesnú otázku v obdobných skutkových okolnostiach úplne odlišne. Inými slovami, ľudskoprávna korektnosť rozhodnutia všeobecného súdu nemusí byť v každom prípade identifikovaná výlučne s jediným do úvahy prichádzajúcim riešením. Priestor na uplatnenie tohto názoru nadobúda osobitú šírku práve pri rozhodovaní otázok, ktoré meritórny spor skôr procesne dopĺňajú (napr. trovy konania), než by tvorili jeho materiálnu súčasť (II. ÚS 122/2020).

15. Ak sa teda v rozhodovacej praxi všeobecných súdov vyskytnú rozhodnutia, ktoré v tej istej, prípadne analogickej právnej otázke zaujmú odlišné právne názory, ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zveruje primárne Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (jeho plénu a príslušnému kolégiu) v podobe právomoci zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, a to aj mimo rozhodovania v dovolacej agende [§ 21 ods. 3 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov], a sekundárne aj krajským súdom a okresným súdom (resp. ich plénam, kolégiám, prípadne grémiám vrátane jednotlivých sudcov) v podobe podávania podnetov, prerokovania a vyjadrovania sa k podnetom a predloženia podnetov na prijatie stanoviska k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov.

16. Po preskúmaní napadnutého uznesenia okresného súdu vydaného sudkyňou dospel ústavný súd k záveru, že odôvodnenie tohto uznesenia v okolnostiach konkrétneho prípadu nejaví známky arbitrárnosti alebo svojvôle. Ústavný súd vzal na vedomie existenciu rôznej judikatúry pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia a aplikácii § 13 ods. 2 vyhlášky, avšak zdôrazňuje, že nie je jeho úlohou zjednocovať judikatúru všeobecných súdov. Okresný súd svoj záver logicky a presvedčivo odôvodnil. Bez toho, aby sa ústavný súd priklonil k jednej z uvedených línií rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, konštatuje, že v danej veci išlo o rozhodovanie o trovách konania, ktoré prislúcha najmä všeobecným súdom, a v tejto konkrétnej veci ústavný súd neidentifikoval žiadne extrémne vybočenie z interpretácie alebo aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktoré by v tejto veci mohlo dosiahnuť ústavnoprávny rozmer. Keďže výklad zákonov je v primárnej právomoci všeobecných súdov, ústavný súd má dôvod do takéhoto výkladu všeobecného súdu zasiahnuť iba v prípade, keď sa tento nejaví ako ústavne konformný, o taký prípad v preskúmvanej veci však nejde (podobne aj I. ÚS 339/2019).

17. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňujú, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého rozsudku. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

18. Z aktuálnej judikatúry (IV. ÚS 399/2022) jednoznačne vyplýva, že ústavný súd pri posudzovaní ústavnej udržateľnosti rozhodnutí súdov „nerieši kauzu“, posudzuje „len“ ústavnú udržateľnosť rozhodnutí, z jej pozície nemusí dospieť k derogačnému záveru ani vtedy, ak by sám na úrovni podústavného práva dospel k inému rozhodnutiu než všeobecný súd. Námietku sťažovateľov, že okresný súd nesprávne aplikoval § 13 ods. 2 vyhlášky, je preto potrebné považovať za neopodstatnenú.

19. Nad rámec uvedeného ústavný súd považuje za potrebné reflektovať na argument sťažovateľov v ústavnej sťažnosti, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia „*len stroho reaguje na v sťažnosti namietanú skutočnosť, že v tomto prípade sa na žalobcov malo hľadieť ako na jedného, nakoľko ich úkony boli robené spoločne a nie zvlášť ako to uvádza Okresný súd.*“. Pokiaľ sťažovatelia namietajú rozsah a strohosť odôvodnenia rozhodnutia okresným súdom, tak ústavný súd ho hodnotí ako primeraný rozsahu a strohosti tejto námietky, ktorú sťažovatelia ako jednu z viacerých uplatnili v sťažnosti proti rozhodnutiu vydanému vyššou súdnou úradníčkou (celá citácia námietky je uvedená v bode 3 tohto odôvodnenia). Povedané inak, je neprípustné, aby sťažovatelia v sťažnosti proti rozhodnutiu vyššej súdnej úradníčky len stroho (jednou vetou) vyjadrili nesúhlas s vyhodnotením určitej skutočnosti okresným súdom a až v odôvodnení ústavnej sťažnosti svoju argumentáciu obsiahlo rozšírili (na niekoľko strán) a očakávali, že sa s ňou (ako prvý) vysporiada až ústavný súd.

20. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavný súd nezistil medzi napadnutým uznesením okresného súdu vydaným sudkyňou a namietaným porušením práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru takú príčinnú súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

21. V súvislosti s namietaným porušením čl. 1 ods. 1 ústavy ústavný súd uvádza, že ustanovenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy patria medzi základné interpretačné pravidlá tvorby a aplikácie právneho poriadku Slovenskej republiky vyjadrujúce princíp právneho štátu a princíp právnej istoty, ako aj viazanosť štátnych orgánov konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Uvedené základné, resp. všeobecné pravidlá a zásady nemajú charakter samostatne uplatňovaného práva. Ich porušenie možno namietat len súčasne s ochranou konkrétnych základných práv a slobôd zaručených ústavou (resp. medzinárodnou zmluvou). Keďže v posudzovanej veci nebolo zistené porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením vydaným sudkyňou, nemohlo dôjsť ani k porušeniu týchto základných interpretačných, resp. aplikačných pravidiel. Aj vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti neostávalo ústavnému súdu iné, iba ju odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu